

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrť leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrť leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 21. decembra 1870. ~

Gospodarske stvari.

Sviloreja v celicah.

V cesarski svilorejni poskušalnici goriški so vpe-
ljali neko novo napravo, v kateri se plemenijo (parijo)
svilni metulji, sparoma vsak on in vsaka ona posebej.
Ta izreja se imenuje reja v celicah (Zellengrainirung).
V ta namen se iz neke tanke in kakor sit redke robe,
ki se tul imenuje, naredijo majhni žaklički, kateri se
obesijo na vrvice izpod stropa one sobe, kjer se napravi
celično izrejališče. Vsa ta naprava potrebuje mnogo-
terih priprav; stroški priprav in delalcev znašajo po
štej. letošnjega časnika „Seidenbauzeitung“ za 10.000
parov svilnih metuljev 378 gold. 80 kr., tako, da unča
po celični izreji dobljenih jajčic stane okoli 5 gold.

Korist te izreje je očividna; po njej se najprej
preišče vsak metulj, ali je popolnoma zdrav, in taki
se plemenijo potem posebej v celicah, da tedaj ni mo-
goče, da bi se jajčica od zdravih in bolnih pomešala.
To je velik dobiček celičnega izrejevanja, kterega so
se letos že na več krajih našega cesarstva poprijeli in
kaže nov velik napredek svilorejnih skušinj.

Odboru družbe kmetijske kranjske poroča iz Vi-
pave predsednik podružnice ondašnje gospod Barle,
da „sta dva kmeta po celicah od goriške poskušalnice
napravljeno seme imela in najlepše mešičke (kokone)
v vipavski dolini pridelala. Ako se prihodnje leto po
celicah napravljeno seme tako obnese — pravi poročilo
dalje — gotovo se bode zopet oživila sviloreja v naši
dolini“. Unča tega semena, po „Seidenbau-Zeitg.“ na
14 gold. cenjena, pa je ljudskim učiteljem predraga, da
bi mogli tega semena si omisliti, zato prosi predsednik
podružničin, naj bi družba kmetijska pri nakupovanju
semena na to seme ozir jemala in potem še posebno na
Vipavo.

Zareja novih gozdov po umetni setvi.

(Konec.)

9. Kako gozdne setve varovati in oskrbovati.

Ko smo setve napravili tako, kakor je bilo pove-
dano, mora zdaj naša skrb biti, da prostor varujemo
vseh takih sovražnikov, ki se dajo odstraniti. Brez va-
rovanja ni upanja, da bi se kaj pridelalo, trud in stro-
ški so zastonj, kajti mlademu rastlinju skoro največ
sovražnikov preti. Ti so: ljudje, živali, rastline in
vreme. Umen gozdorejec bo tudi skrbel za to, da na
strmih rebrih, kjer so solncu močno izpostavljena, bode
vse seme, posebno pa borovo, s protjem pokrtil, vse
obdelane prostore po mejah zaznamoval — kjer pa to
ne zadostuje — z jarki in živimi mejami nadomestoval,

in na ta način domači živini in divjačini pot v obde-
lane prostore zapiral.

Odpodil bode tudi selivne in vse nevarne tice, pa
take kraje tudi s primernimi sredstvi povodenj varoval.
Mlade rastline bode, kolikor mogoče, plevela očistil itd.
Pri manjih nasadbah se plevel lože odstranjuje, pri su-
hem vremenu se tudi rastline zalivajo in na ta način
dosti nezgod obvarujejo. Se vé da v velikih zasadiščih
se to ne more opravljati, varstvo moramo tedaj tukaj
naravi pripustiti.

10. O prihodnji obravnavi takih setev, ki so
po umetni setvi nastale.

Gozdi, ki so nastali po umetni setvi, se prav nič
ne ločijo od tistih, ki so sami se zasejali, ali naravno
nastali. Lahko tudi iz umetnih gozdov napravimo visok,
nizek in srednji gozd. Vsak gozdorejec naj na to pazi,
da popravi setev, ki se prvo ni dobro obnesla, in jo
drugim enako naredi. Če zamudi to, bo drugo drevje
visoko izrastlo in potem ne bo mogoče goljav z lesom
nasejati ali nasaditi. Prazne prostore bodo potem mladi
gozdi obdajali in nobenega dobička prinesli. — Ne de-
lajmo popred goljav v mlade gozde, dokler ni ves gozd
v dobrem redu. Prostori, ki so prazni, se pozneje ne
dado obdelati in več sto let gospodarju nobenega do-
bička ne prinesó. — Ni treba prav goste setve delati;
da le na vsake 3—4 čevlje dobre sadike vsadimo, smemo
na tako zasadbo z zaupanjem gledati in ni se nam treba
bati popravljanja. Pri velikih planjavah, ki potrebujejo
več let, da jih z drevjem nasadimo, imejmo na pri-
hodnjo obdelavo ozir in seme prvo ondi sejmo, kjer
hočemo prvo sekati. Saj tudi tam prvo žanjemo, kjer
smo prvo sejali. Če bomo napak sejali, bomo tudi
napak sekali in večkrat mlada drevesa od starih ločili,
kar pa ne gré. Na manjših planjavah to ne pride v
ozir, na velikih se mora pa na to pazno gledati. Na
Krasu, o katerem se zmirom govori, da ga bodo po-
gozdili, naj se to ne prezira, da se zanamci ne bodo
nad našo nesposobnostjo spotikali!

Franjo Padar.

Gospodarske novice.

* Družba kmetijska štajarska naznanja, da konec
tega meseca je zadnji čas, da se gospodarji oglasijo
za državne premije za izvrstna posestva, za zbolj-
šana gnojišča, za rejo semen, za izvrstno rejo
hmelja in za ribjo rejo.

* Da je letos tudi na Hrvaškem kakor
pri nas malo divjačine, to je, malo zajcev in srn,
toži tudi „Gosp. list“ zagrebški in misli, da neugodna
lanska zima je tega kriva.

* **Pijane krave.** Na nekem posestvu v Zvikavi v Saski počele so krave nenavadno skakati, z nogami in glavami bítí, na kratko rečeno, vedle so se tako, da so mislili, da so stekle, in že so nektero pobili. Ko pa pride živinozdravnik na ogled, vidi drožje od piva (pira), katerih so se najedle in vpijanile. Ukazal jim je črne kave v gobec vliti in streznile so se.

* **Korist sadnih dreves poleg železnic** dokazuje francoski kmetijski časnik „Journal d'agriculture pratique“, ki naposled do tega pride, da pravi, da poleg cest zasajeno gozdno drevo v 10 letih ne donese toliko dobička kakor sadno drevó v enem letu.

Gospodarske skušnje.

* **Izvrsten gnoj** se naredí, če se od časa do časa nekoliko prstí vrže v sekret. Taka prst je neizrečeno rodovitna, in če se to zgodi vsak dan, sekret skor nič ne smrdí.

* **Da krave zvržejo** (prezgojej teletijo), nannja dr. Carmalt po napotku kmetijske družbe v Novem Yorku, je posebno dvojno krivo: prvo je to, da se junice prezgodaj pripuščajó, drugo pa to, da se krave predolgo molzejo. Zarad tega ne bi smela nobena krava pred kakor v 3. letu tele imeti, in nobena krava ne bi smela dalje molsti kakor 3 mesece pred teletvijo.

* **Da svinja mladih prasét** ne požre, svetuje dr. Stein, da se svinji brž ko se oprasí in kaže požrešnost do mladih, vrže kos slanine (špeha) četrt ali pol funta. Ko se svinja najé špeha, preide jej poželenje po mladih.

Opomin kranjskim kmetom.

V 21. listu letošnjih „Novic“ je odbor družbe kmetijske razpisal premije za tako napravljena gnojišča, kakor so podobe kazale na listu, ki je bil „Novicam“ priložen, in sicer za Notranjsko 3 premije, za Dolenjsko tudi 3, za Gorenjsko 4 premije, vsaka po 30 gold.

Obrok (brišt), kdaj naj se oglasi kmetiški gospodar, ki je tako gnojišče naredil, je bil stavljen do sv. Mihela letos.

Te premije v denarji po 30 gold. morejo dobiti le naši kmetje, veliki posestniki prejmejo častna pohvalna pisma.

Ker se dozda še nobeden ni oglasil za te premije, podpisani odbor, nanašaje se na prvi oklic v 21. listu „Novic“, ponavlja ta razglas in podaljša obrok oglasov za dva meseca, to je, do konca svečana ter še posebno prosi veljavne župane in prečastito duhovščino, naj spodbujajo svoje ljudi in posebno umnejše gospodarje, da se lotijo naprave dobrih gnojišč, ki bodo njim samim na veliki dobiček, drugim v izgled, celi deželi pa na čast, kajti pametno napravljena gnojišča so vsacemu popotniku znamenje, da tu stanujejo pametni kmetovalci.

Glavni odbor družbe kmetijske kranjske.

Živinozdravilske skušnje.

* **Posebno dober kit za konjska kopita** se naredí, če se vzame enaka mera očiščene guttae perchaee in očiščenega amoniakovega gummia (gutt. perch. dep., gum. ammon. dep. aa. part. aequal.) in oboje skupaj v ponvi nad žrjavico razstopi. Ta kit se vroč pomaže na počeno kopito, ki si ga popred z éterom očedil.

„Pharmazeut. Zeitg.“

Adresna debata v deželnem zboru kranjskem

30. avgusta 1870. leta.

(Konec.)

Govor dr. Razlaga glasil se je končno tako-le: Slavni zbor! še nekaj kratkega imam povedati gledé na obrambo. Zdaj smo bolj domače reči pretresovali, kar zadene slovenski narod, pogledjmo še malo na splošne zadeve, ktere bi Slovenci zdatno podpirali. Mi smo in bodemo ostali zvesti Avstrijani, to čutimo bolj v svojih srcih, kakor če bi veliko bander obešali.

Pomislímo, koliko bi združena moč Slovencev koristila naši Avstriji. Mi smo na mejo tujih zemelj pritisnjeni, odkar smo zgubili Benetke. Že 1867. leta bilo je v nekem deželnem zboru, kjer imajo Nemci večino, Slovenci pa so v manjšini, rečeno, da je državna potrebnost, slovenske dežele tesniše združiti in nemška večina se temu ni posmehovala. Tako bi Slovenci postali naravna trdnjava, kakor so v prvi vojski z Francozi vojaki naši in deloma brambovci veliko časa zadržavali sovražnika ravno v naših deželah, da se je o pravem času velika armada umikati mogla. Ravno tako bi blagostanje in duševni razvoj le pospeševalo, ako se dežele složijo. Sredstva, katerih je treba gledé na nevarnost države, bi dalo le združenje, ker imamo jadransko morje, ta dragoceni biser, varovati, kamor več zunanjih sovražnikov in posebno prihodnja laška republika visoko nastavlja svojo glavo. Mi resno hočemo, da Avstrija obstane, ne pa pripustiti, da bi se enkrat na naših tleh Prusi, Lahi in Magjari za našo domovino vojskovali. (Gromovita pohvala.)

Poglejmo, kako je v tej reči v državnopravnem obziru mogoče ravnati, ker se nam ugovarja, da dežel trgati nimamo pravice. To je jasno in baron Eötvös je že, če se ne motim, pred petimi leti v svoji brošuri „narodnostno prašanje“ izrekel, in Fischhof je to posnel v svoji brošuri, da se mora tak stroj majhnim deželam dati, ktere nimajo v sebi moči in sredstva za duševni razvoj in za napredek v blagostanji, da jim je mogoče združiti se z enakimi sorodnimi deželicami. Nihče ne namerava tega s silo, ampak modrost vladarja in patriotizem avstrijskih narodov bode način našel, da se zvežejo ali morebiti pridružijo deželice, bodi-si v eno deželo, ali v upravno skupino, in akoravno se dežele ne bi trgale, vendar bi uprava morala biti vsem skupna. Naša država mora si Švico v izgled vzeti; slišali smo, da je eden naših poslancev nedavno od ondot prišel, toraj (veselost) obžalujem, da nam tisti gospod danes noče povedati, kaj je tam dobrega zapazil, kako tam trije različni narodi složno živé, kako nobeden drugega ne zavira, nego kako je tista uprava jako koristila razvoju na vse strani, veselilo bi nas, ako bi nam on hotel iz lastne skušnje to vse razložiti, da se iz Avstrije naredí monarhična velika Švica. (Dobro! dobro! Smeh.)

Dokler bijejo slovenska srca, živela bode misel, da le postavno združena moč obvaruje slovenski narod pogina. Izrecite toraj soglasno: Avstriji v korist in državna potrebnost je — zedinjena Slovenija. (Gromovita pohvala.) —

Za dr. Razlagom je v splošni debati še besedo poprijel dr. Jan. Bleiweis in tako govoril:

„Priatelji moji predgovorniki pobijali so mnogo ugovorov viteza Kalteneggerja; mislim, da so jih pobili popolnoma. Vendar enega njegovega ugovora niso omenili, in ta je, da je rekel, da Napoleonov